

Rodno uvjetovano nasilje na internetu

Cvitković, Monika

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:821378>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-20**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Sveučilišni diplomski jednopredmetni studij Psihologija

Monika Cvitković

RODNO UVJETOVANO NASILJE NA INTERNETU

Diplomski rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Daniela Šincek

Osijek, 2024.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za psihologiju

Sveučilišni diplomski jednopredmetni studij Psihologija

Monika Cvitković

RODNO UVJETOVANO NASILJE NA INTERNETU

Diplomski rad

Društvene znanosti, psihologija, socijalna psihologija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Daniela Šincek

Osijek, 2024.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

Obveza je studenta da donju Izjavu vlastoručno potpiše i umetne kao treću stranicu završnog, odnosno diplomskog rada.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku,

0122227278

---

ime i prezime studenta, JMBAG

Sadržaj

Uvod	1
Heiseov ekološki model.....	2
Prijašnja viktimizacija	5
Rodno uvjetovano nasilje i ambivalentni seksizam.....	5
Rodni identitet	8
Depresija, anksioznost i stres.....	8
Cilj, problemi i hipoteze.....	9
Cilj	9
Problemi i hipoteze.....	9
Metoda.....	10
Sudionici.....	10
Instrumenti.....	10
Postupak.....	14
Rezultati	14
Normalnost distribucije	14
Faktorska analiza	15
Pouzdanost.....	19
Korelacija.....	20
Rasprava	22
Ograničenja, implikacije i daljnja istraživanja	25
Zaključak.....	26
Literatura	28
Prilozi	31

Rodno uvjetovano nasilje na internetu

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi obilježja i korelate rodno uvjetovanog nasilja na internetu u studentskoj populaciji te provjeriti odnose rodno uvjetovanog nasilja na internetu, i uživo s ambivalentnim seksizmom, anksioznošću, stresom i depresivnošću, kao i sa rodnom identifikacijom. U istraživanju sudjelovalo je N= 232 sudionika (179 žena, 53 muškarca) u dobi od 18 do 30 godina, a koji su polaznici Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Sudionici su ispunjavali Skalu doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-v), Skalu činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-a), Skalu doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja (RUN-v), Skalu činjenja rodno uvjetovanog nasilja (RUN-a), Skalu rodnog identiteta (Kamenov i sur., 2019), Inventar ambivalentnog seksizma – kratka verzija (Rollero i sur., 2014), Inventar ambivalentnosti prema muškarcima – kratka verzija (Rollero i sur., 2014) te Skalu depresivnosti, anksioznosti i stresa – kratka verzija (Lovibond i Lovibond, 1995; hrvatska verzija Jokić-Begić i sur., 2012). Utvrđene su četverofaktorska struktura RUNI-v, jednodimenzionalnost RUNI-a, trofaktorska struktura RUN-v te dvofaktorska struktura RUN-a, pri čemu su sve skale, osim RUN-a, imale zadovoljavajuću pouzdanost. Statističkom je obradom podataka utvrđena slaba povezanost između hostilnog seksizma i ambivalentnosti prema muškarcima i drugog faktora RUN-a, depresivnosti i RUNI-v, RUNI-a te RUN-v, anksioznosti i RUN-v, stresa i RUN-v te učestalosti prijašnje viktimizacije i RUNI-a i RUN-v.

Ključne riječi: rodno uvjetovano nasilje, hostilni seksizam, benevolentni seksizam, depresivnost, anksioznost

Online gender-based violence

The aim of this study was to determine the characteristics and correlates of gender-based violence online among university students and to examine the relationships between gender-based violence online, and offline, ambivalent sexism, anxiety, stress, depression, and gender identification. The study included N= 232 participants (179 women, 53 men) aged 18 to 30 years, who are students at the University of J. J. Strossmayer in Osijek. Participants completed the Scale of Experiencing Gender-Based Violence Online (RUNI-v), the Scale of Perpetrating Gender-Based Violence Online (RUNI-a), the Scale of Experiencing Gender-Based Violence (RUN-v), the Scale of Perpetrating Gender-Based Violence (RUN-a), the Gender Identity Scale (Kamenov et al., 2019), the Ambivalent Sexism Inventory – Short Form (Rollero et al., 2014), the Ambivalence toward Men Inventory – Short Form (Rollero et al., 2014), and the Depression, Anxiety, and Stress Scale – Short Form (Lovibond & Lovibond, 1995; Croatian version by Jokić-Begić et al., 2012). A four-factor structure was established for the RUNI-v, unidimensionality for the RUNI-a, a three-factor structure for the RUN-v, and a two-factor structure for the RUN-a, with all scales, except the RUN-a, demonstrating satisfactory reliability. Statistical analysis revealed a weak correlation between hostile sexism and ambivalence toward men with the second factor of the RUN-a, depression with RUNI-v, RUNI-a, and RUN-v, anxiety with RUN-v, stress with RUN-v, and the frequency of prior victimization with RUNI-a and RUN-v.

Keywords: gender-based violence, hostile sexism, benevolent sexism, depression, anxiety

Uvod

Rodno uvjetovano nasilje definirano je kao nasilje usmjereno prema nekoj osobi zbog žrtvinog rodnog identiteta ili seksualne orijentacije (Europska komisija, n.d.), a obuhvaća ponašanja poput uznemiravanja, seksualnog, fizičkog, psihičkog, verbalnog i ekonomskog zlostavljanja. Dok se nekoć smatralo kako se rodno uvjetovano nasilje događa samo ženama, novija su istraživanja pokazala kako rodno uvjetovano nasilje nije usmjereno samo na cis-žene, već i na transrodne, nebinarne i rodno nekonformne osobe, kao i na muškarce čije ponašanje odstupa od patrijarhalnih normi o muževnosti (Dunn, 2020). Rodno uvjetovano nasilje pojava je koja je u današnje vrijeme sve učestalija – prema podacima Ujedinjenih naroda, jedna od tri žene doživjet će fizičko ili seksualno nasilje u svom životu, a jedna od pet žena to nasilje doživjet će od strane intimnog partnera (ElSherief i sur., 2017).

Digitalna tehnologija je postala uobičajeni dio svakodnevice. I dok je za mnogo toga korisna, svakodnevnim korištenjem interneta otvorila su se vrata novim oblicima zlostavljanja, odnosno nasilju putem interneta. Rodno uvjetovano nasilje nije izuzeto od ponašanja koja su se iz stvarnog svijeta replicirala u digitalni. Naime, digitalna je tehnologija značajno olakšala proces uhođenja, pokretanja i promicanja kampanji mržnje i sl. (Dunn, 2020). Rodno uvjetovano nasilje na internetu obuhvaća svaki oblik nasilja usmjeren prema nekoj osobi zbog žrtvinog rodnog identiteta ili seksualne orijentacije, a koji uključuje korištenje digitalne tehnologije (Dunn, 2020). Iako se donedavno rodno uvjetovano nasilje na internetu smatralo prilično bezopasnim i zanemarivim jer se odvija u digitalnom svijetu, Europski je parlament (2021) pozvao na kriminalizaciju rodno uvjetovanog nasilja na internetu, uvođenje definicije rodno uvjetovanog nasilja na internetu u kazneni zakon te su poticali Europsko vijeće da uvrsti rodno uvjetovano nasilje na internetu na popis zločina prepoznatih od strane Europske unije.

Rodno uvjetovano nasilje na internetu obuhvaća razna ponašanja, ali najčešća su uznemiravanje, seksualno zlostavljanje eksplicitnim fotografijama, koje mogu biti stvarne ili lažne (eng. *sexual deepfakes*), javno dijeljenje privatnih informacija bez dopuštenja žrtve, kleveta i širenje glasina, uhođenje, lažno predstavljanje kao žrtva, prijetnje te govor mržnje, pokretanje i poticanje kampanji mržnje protiv žrtve (Dunn, 2020). Rodno uvjetovano nasilje na internetu, kao i ono uživo, nije ograničeno na jednu određenu društvenu skupinu – rašireno je u svim društvenim, ekonomskim i nacionalnim slojevima (ElSherief i sur., 2017), iako postoje određene kulturološke razlike u tome koji oblik nasilja će biti najučestaliji (Cerdán-Torregrosa i sur., 2023). Postoje razni faktori koji doprinose pojavnosti rodno uvjetovanog nasilja na

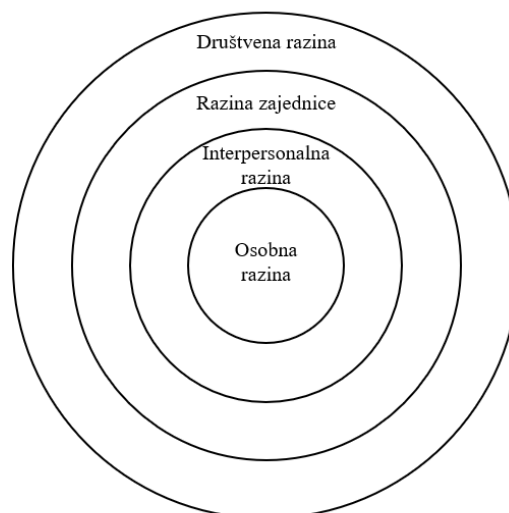
internetu, poput anonimnosti počinitelja na internetu, lakog pristupa žrtvama, mogućnosti kopiranja sadržaja, zadržavanja objava na internetu, povezanost publike, kao i zlostavljača, lakše udruživanje i organizacija, nemogućnost da žrtva izbjegne nasilje i slično (Dunn, 2020). Naime, anonimnost pruža osjećaj sigurnosti od posljedica, nitko ne zna tko je pravi počinitelj, sadržaj i objave često se kopiraju i ponovno objavljuju, pa tako i sadržaj koji je objavljen bez žrtvina pristanka, zlostavljači se lako mogu povezati na raznim forumima, kroz razne grupe i stranice na društvenim mrežama, žrtve je lakše izolirati od ostatka grupe, a kako se nasilje najčešće odvija na društvenim mrežama, žrtve nisu nigdje sigurne, nasilje ih prati posvuda. Dakako, važno je istaknuti i pozitivne aspekte društvenih mreža i interneta. Kako su društvene mreže omogućile zlostavljačima lakše udruživanje i organiziranje, tako su i žrtvama omogućile lakše povezivanje. Istraživanje koje su proveli ElSherief i suradnici (2017) pokazalo je kako društvene mreže, a posebice X (nekadašnji Twitter) imaju ključnu ulogu u pružanju platforme na kojoj žrtve mogu dijeliti svoja iskustva, dobiti podršku i pridonijeti osvješćivanju javnosti o rodno uvjetovanom nasilju.

Heiseov ekološki model

Heiseov ekološki model (1998) pruža integrirani okvir za razumijevanje složenosti rodno uvjetovanog nasilja, pri čemu razmatra složene faktore koje doprinose pojavnosti rodno uvjetovanog nasilja. Heise je svoj model podijelila na četiri razine prikazane na Slici 1.

Slika 1.

Vizualni prikaz Heiseova ekološkog modela

Na individualnoj razini, prema modelu ističe se uloga ranih iskustava i osobnih karakteristika u razvoju nasilnog ponašanja. Naime, osobna razina predstavlja karakteristike razvoja pojedinca te iskustva tijekom odrastanja, osobine ličnosti koje određuju reakcije pojedinca na vlastitu okolinu. Osobe koje su u djetinjstvu bile izložene neugodnim iskustvima poput fizičkog zlostavljanja, emocionalnog zanemarivanja ili svjedočenja nasilju, mogu kasnije tijekom života razviti sklonost nasilnim obrascima. Također, individualne osobine poput impulzivnosti, niske samokontrole i narušenog mentalnog zdravlja (npr. depresija, anksioznost) mogu povećati rizik od sudjelovanja u nasilnim odnosima. Također, rizična ponašanja poput zloupotrebe alkohola i droga dodatno kompliciraju sliku, jer mogu povećati vjerojatnost nasilnog ponašanja (Heise, 1998). Socijalna psihologija u ovom kontekstu može pomoći u razumijevanju kako se osobni i socijalni čimbenici interakcijom stvaraju predispozicije za nasilje.

Na interpersonalnoj razini, dinamika odnosa od velike je važnosti u poticanju i održavanju nasilja – interpersonalna razina predstavlja interakcije s drugima u koje je osoba direktno uključena (uža obitelj, bliski prijatelji). Unutar obiteljskog okruženja, raspodjela moći i kontrole često povećavaju vjerojatnost pojavnosti nasilnih ponašanja, pri čemu jedan partner koristi nasilje kako bi uspostavio ili održao dominaciju. Navedeni utjecaj može se dodatno pojačati ako postoji povijest nasilja unutar obitelji ili prethodnih nasilnih veza, a što također može oblikovati obrasce ponašanja u sadašnjim odnosima te se na taj način održavaju nepravilni obrasci odnosa. Nadalje, nedostatak socijalne podrške, izolacija od prijatelja i obitelji te pritisak da se održava prividno savršena veza dodatni su čimbenici koji mogu spriječiti žrtve da potraže pomoć (Heise, 1998).

Na razini zajednice, koja obuhvaća susjedstva, okruženja na radnom mjestu, društvene grupe i sl., društveni običaji i norme imaju značajnu ulogu. U društvima gdje postoje strogo određene rodne norme i uloge te postoji tolerancija prema nasilju, rizik od rodno uvjetovanog nasilja je veći. Na primjer, društvena stigmatizacija žrtava nasilja i socijalni pritisak na žene da ostanu u vezama, bez obzira na okolnosti, mogu pridonijeti održavanju, ali i dodatnom usvajanju nasilnih obrazaca. Takva uvjetna podrška od strane društva upućuje na izolaciju osobe ukoliko se ne ponaša u skladu s očekivanjima društva. S druge strane, kohezija unutar društva, povjerenje unutar zajednice i pristup mrežama podrške mogu djelovati kao zaštitni čimbenici, time smanjujući rizik od nasilja (Heise, 1998).

Na najvećoj, društvenoj razini, koja predstavlja opće stavove i uvjerenja koja su prožeta kulturom u kojoj pojedinac živi kao cijelom, Heiseov model (1998) uključuje društvene i

kulturne norme, ekonomske uvjete, te zakonske i političke strukture koje mogu imati utjecaj na pojavnost nasilja. Društveni i kulturni kontekst koji podržava i potiče patrijarhalne vrijednosti i rodne nejednakosti te predstavlja nasilje kao sredstvo za rješavanje sukoba ili problema u odnosima, može povećati rizik od rodno uvjetovanog nasilja. Ekonomska nejednakost između spolova i ograničen pristup obrazovanju i zaposlenju za žene dodatno žrtve izlažu nasilju, stvarajući okruženje u kojem su žene ovisnije o muškarcima, time im efektivno smanjujući mogućnosti napuštanja nasilnih odnosa (Heise, 1998). Osim toga, ekonomski čimbenici poput ekonomske ovisnosti žena o muškarcima, ograničen pristup obrazovanju i zaposlenju mogu povećati rizik od nasilja. Ekonomska nejednakost također može stvoriti okruženje u kojem su žene percipirane kao manje vrijedne ili manje sposobne, čime se nasilje kao opravdava (Heise i Kotsadam, 2015).

Heise i Kotsadam (2015) proširili su ekološki model istražujući kako društvene norme i vrijednosti utječu na prevalenciju partnerskog nasilja u različitim zemljama. Rezultati istraživanja ukazuju na to da društva s tradicionalnim rodnim ulogama i nižom razinom rodne ravnopravnosti, odnosno većom razinom rodne nejednakosti, imaju vjerojatnost imati više stope nasilja nad ženama. U takvim tradicionalnim društvima, norme i vrijednosti koje predstavljaju nasilje kao sredstvo održavanja muškarčeve dominacije ili kontrole unutar odnosa, povećavaju rizik od nasilja (Heise i Kotsadam, 2015). Zakonski i politički okviri također imaju značajan utjecaj na učestalost pojavljivanja nasilja. Zemlje sa strožim zakonima protiv nasilja u obitelji i jačim provedbenim mehanizmima bilježile su niže stope nasilja. Zakoni koji kriminaliziraju nasilje u obitelji i osiguravaju zaštitu žrtvama, kao i pristup zdravstvenoj i socijalnoj podršci, ključni su za smanjenje nasilja i zaštitu žrtava (Heise i Kotsadam, 2015).

Gupta i sur. (2014) dodatno su istražili utjecaj oružanog sukoba na rodno uvjetovano nasilje i PTSP. Oružani sukobi stvaraju dojam nekažnjivosti i nedodirljivosti te normaliziraju nasilje, gdje se nasilje nad ženama može koristiti kao sredstvo kontrole ili kao oblik ratne strategije. Razaranje društvenih i pravnih struktura tijekom sukoba dodatno povećava ranjivost žena na nasilje, jer nedostaju mehanizmi za zaštitu i podršku žrtvama (Gupta i sur., 2014; John i sur., 2020). U takvim uvjetima, zajednice mogu doživjeti promjene u normama i vrijednostima, gdje nasilje postaje normalno ili čak opravdano ponašanje. Oružani sukobi mogu pojačati patrijarhalne norme, vrijednosti i tradicionalne rodne uloge koje opravdavaju nasilje nad ženama predstavljajući ga kao način održavanja reda ili discipline (Gupta i sur., 2014).

Ekološki model ukazuje na to da se rizični faktori za rodno uvjetovano nasilje ne pojavljuju u sami i samostalno, već djeluju u međusobnoj interakciji. Na primjer, faktori na

osobnoj razini poput sklonosti rizičnim ponašanjima mogu biti povećani ili smanjeni ovisno o prisutnosti ili odsutnosti socijalne podrške na interpersonalnoj i zajedničkoj razini. Slično tome, zakoni i kulturne norme na društvenoj razini mogu utjecati na to kako se nasilje doživljava i rješava unutar obitelji i zajednice, hoće li agresor biti kažnjen za činjenje nasilja i kako, kakva će se vrsta podrške pružiti žrtvi nasilja (Heise, 1998).

Prijašnja viktimizacija

Rezultati istraživanja koje su proveli Fanslow i suradnici (2023) ukazali su na to da su žene koje su iskusile rodno uvjetovano nasilje u bilo kojem obliku imaju povećan rizik za loše zdravstvene ishode, uključujući mentalne poremećaje. Osim navedenog, kumulativni učinak višestrukih oblika nasilja dodatno povećava rizik za razne poteškoće, kao što su primjerice loše opće zdravlje i potreba za medicinskom skrbi.

Reviktimizacija važan je aspekt koji se pojavljuje u kontekstu rodno uvjetovanog nasilja u intimnim vezama. Ključni rizični faktori za reviktimizaciju uključuju zlostavljanje u djetinjstvu, zloupotrebu alkohola i droga te prethodno fizičko nasilje i simptome PTSP-a (Bellot i sur., 2024). Naime, Bellot i suradnici (2024) naglašavaju potrebu za standardizacijom definicija i mjerenja reviktimizacije kako bi se poboljšalo razumijevanje i prepoznavanje različitih oblika nasilja. Upravo ta kombinacija različitih rizika ukazuje na složenost iskustava viktimizacije i njihov utjecaj na buduće odnose. Nadalje, prijašnja viktimizacija igra značajnu ulogu u oblikovanju rizika od nasilja u odrasloj dobi (Kishor i Johnson, 2004). Povijest nasilja u obitelji i iskustva iz djetinjstva, poput zlostavljanja majke ili svjedočenja nasilju, značajno mogu povećavati rizik za doživljavanje nasilja u intimnim vezama. Kombinacija ovih faktora s niskom razinom obrazovanja, konzumacijom alkohola i prisutnošću nasilnog partnera dodatno povećava vjerojatnost nasilja.

Rodno uvjetovano nasilje i ambivalentni seksizam

Kako rodno uvjetovano nasilje uživo nije ograničeno samo na žene, tako ni rodno uvjetovano nasilje na internetu nije usmjereno samo na žene. Sve više istraživanja pokazuje kako su osobe koje se ne konformiraju s tradicionalnim normama o rodnom izričaju i identitetu posebno izložene riziku od rodno uvjetovanog nasilja, kako uživo, tako i na internetu (Dunn, 2020). Ono što rodno uvjetovano nasilje, bilo uživo ili na internetu, održava jesu ukorijenjeno

naglašavanje rodni normi koje zapravo promiču nejednakost. Ta seksistička uvjerenja često su podržana i potkrijepljena na internetu, na raznim forumima, aplikacijama za grupno dopisivanje, stranicama i grupama na društvenim mrežama koje aktivno dijele i podržavaju seksističke ideje o žrtvama, a koje su prožete mržnjom i nasiljem (Dunn, 2020).

Glick i Fiske (1996) svojom teorijom ambivalentnog seksizma predlažu kako se ti seksistički stavovi temelje na dvije međusobno komplementarne ideologije: hostilni seksizam i benevolentni seksizam. Dok se hostilni seksizam temelji na antipatiji prema ženama za koje se smatra da pokušavaju kontrolirati muškarce, benevolentni se seksizam zasniva na naglašavanju onih kvaliteta koje žene čine inferiornijima. Drugim riječima, hostilni seksizam obuhvaćao je otvoreno neprijateljstvo prema ženama koje se smatraju prijetnjom muškoj dominaciji, dok je benevolentni seksizam, iako naizgled pozitivan, obuhvaćao promicanje tradicionalnih rodni uloga. U kontekstu rodno uvjetovanog nasilja, hostilni seksizam može poslužiti kao faktor kojim se legitimizira nasilje, normalizira nasilno ponašanje, opravdava nasilne reakcije na percipirano ugrožavanje muške kontrole (Agadullina i sur., 2022). Benevolentni seksizam, pak, može smanjiti spremnost da se prepozna i reagira na nasilje, posebice ukoliko žrtva nasilja ne odgovara idealiziranoj slici žene koju benevolentni seksizam promiče (Glick i Fiske, 1996). Na taj se način može pojačati tolerancija na nasilje u interpersonalnim odnosima jer se koristi kao opravdanje za kontroliranje partnerice, a sve pod krinkom zaštite i brige za takozvani slabiji spol (Agadullina i sur., 2022). Nadalje, na taj se način stvara okvir u kojem se određuje koje žene navodno zaslužuju zaštitu, a koje su navodno opravdano žrtve nasilja (Hammond i sur., 2020).

Dosadašnja istraživanja pokazala su kako su rodno uvjetovano nasilje i ambivalentni seksizam često usko povezani, a posebice hostilni seksizam (Başar, 2019, Bareket i Fiske, 2023). Hostilni je seksizam bio je snažno povezan s nasilnim ponašanjem prema ženama, a koje uključuje fizičko, seksualno i psihičko nasilje (Başar, 2019). Benevolentni seksizam, ipak, nije toliko izravno povezan s nasiljem kao što je to slučaj s hostilnim seksizmom. Naime, benevolentni seksizam može poslužiti kao opravdanje za ograničavanje ženine slobode, što je također oblik nasilja, ali i što pruža priliku za daljnje nasilje (Glick i Fiske, 1996).

Ambivalentni seksizam na navedene načine predstavlja važan faktor u održavanju rodne nejednakosti, otvarajući time vrata za nasilje, stvarajući mehanizme kojima se tradicionalne rodne uloge i stereotipi održavaju i opravdavaju. U kontekstu rodno uvjetovanog nasilja, ključno je usmjeravati se na poticanje ravnopravnosti, čime se jaz između "slabijeg" i "jačeg" spola smanjuje (Kosterina i sur., 2019).

Dosadašnja istraživanja pokazala su kako su rodno uvjetovano nasilje i ambivalentni seksizam često usko povezani, a posebice hostilni seksizam (Başar, 2019; Bareket i Fiske, 2023; Muñoz-Galiano i sur., 2024). Hostilni je seksizam bio je snažno povezan s nasilnim ponašanjem prema ženama, a koje uključuje fizičko, seksualno i psihičko nasilje (Başar, 2019). Benevolentni seksizam, ipak, nije toliko izravno povezan s nasiljem kao što je to slučaj s hostilnim seksizmom. Naime, benevolentni seksizam može poslužiti kao opravdanje za ograničavanje ženine slobode, što je također oblik nasilja, ali i što pruža priliku za daljnje nasilje (Glick i Fiske, 1996).

Ambivalentni seksizam na navedene načine predstavlja važan faktor u održavanju rodne nejednakosti, otvarajući time vrata za nasilje, stvarajući mehanizme kojima se tradicionalne rodne uloge i stereotipi održavaju i opravdavaju. U kontekstu rodno uvjetovanog nasilja, ključno je usmjeravati se na poticanje ravnopravnosti, čime se jaz između “slabijeg” i “jačeg” spola smanjuje (Kosterina i sur., 2019).

Benevolentni i hostilni seksizam, ipak, nisu jedini faktori koji mogu utjecati na održavanje nejednakosti rodova. Vesco i suradnici (2021) svojim su istraživanjem pokazali kako su hostilni seksizam i benevolentnost prema muškarcima bili povezani s većim prihvaćanjem mitova o nasilju vezama, a kojima se uobičajeno za nasilje krivi žrtvu, a opravdava se nasilno ponašanje muškarca. Varela i suradnici (2022) proučavali su kako ambivalentnost prema muškarcima utječu na percepciju seksualnih prijestupnika. Naime, ambivalentnost prema muškarcima može dovesti do smanjivanja odgovornosti ili čak opravdavanja nasilnika. Benevolentnost prema muškarcima tako može predstaviti nasilnika kao zaštitnika, čime se pridobiva javnosti - njegovo je nasilno ponašanje opravdano jer time nastoji zaštititi žrtvu.

Hostilni i benevolentni seksizam, kako prema muškarcima, tako i prema ženama, nisu međusobno isključivi, već su međusobno komplementarni i zajedno doprinose održavanju rodne nejednakosti. U kontekstu rodno uvjetovanog nasilja, hostilni je seksizam bio povezan s opravdavanjem i sklonošću prema nasilju nad ženama, dok je benevolentni seksizam bio povezan s smanjenom sposobnosti prepoznavanja i reagiranja na nasilje, posebice ako žrtva ne odgovara idealiziranoj slici žene koju benevolentni seksizam promiče (Bareket i Fiske, 2023). Nadalje, hostilni je seksizam bio povezan i s diskriminacijom i otežavanjem napredovanja u karijeri za žene, a posebice za one koje odstupaju od tradicionalnih rodnih uloga (Bareket i Fiske, 2023).

Rodni identitet

Istraživanja pokazuju da je nasilje temeljeno na seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu i rodnom izrazu značajan problem unutar akademskih institucija i društva u cjelini. Naime, u katalonskim sveučilištima, studenti pripadnici LGBTQI+ zajednice često se suočavaju s različitim oblicima nasilja, uključujući verbalne napade, diskriminatorne komentare i isključenje (Gallardo-Nieto i sur., 2021). Ipak, transrodne su osobe u visokoškolskim ustanovama izložene specifičnim oblicima nasilja i diskriminacije zbog rodne tranzicije.

UNODC (2023) i Carvalho i suradnici (2022) ukazuju na specifične izazove s kojima se suočava LGBTQ+ zajednica, uključujući povećanu ranjivost na rodno uvjetovano nasilje. Transrodne i rodno nekonformne osobe često su izložene nasilju zbog odstupanja od društveno prihvaćenih normi, što može uključivati fizičko, seksualno i emocionalno nasilje. Ove osobe također doživljavaju diskriminaciju unutar zdravstvenih i drugih institucija, što može dodatno otežati njihovu situaciju. Nadalje, nasilje u kontekstu oružanih sukoba može dodatno pogoršati situaciju za LGBT osobe. Žrtve seksualnog nasilja u sukobima često doživljavaju povećanu ranjivost zbog svog rodno identiteta ili seksualne orijentacije (Gorris, 2020). Unatoč potrebi za specifičnim intervencijama, postoji značajan nedostatak podrške usmjerene na ovu populaciju, što može dovesti do dodatnih problema s mentalnim zdravljem i ograničenog pristupa potrebnim resursima.

Depresija, anksioznost i stres

Kako bi se bolje razumjelo zašto se rodno uvjetovano nasilje pojavljuje, važno je razmotriti i ulogu stresa, depresije i anksioznosti. Naime, tijekom humanitarnih i javnozdravstvenih kriza, poput pandemije COVID-19, dolazi do porasta rodno uvjetovanog nasilja. Takve visoko stresne situacije otkrivaju strukturne neravnopravnosti unutar društva koje do tada možda nisu bile toliko vidljive i uočljive, posebno u kontekstu socioekonomskih i zdravstvenih sustava. Izloženost rodno uvjetovanom nasilju i nasilju nad djecom značajno se povećava tijekom ovih kriznih razdoblja zbog gubitka pristupa društvenim mrežama podrške i ključnim uslugama (John i sur., 2020). U kriznim situacijama, mjere javnog zdravstva, poput primjerice karantena i zatvaranja škola, dodatno otežavaju ženama pristup podršci, čime se povećava njihova ranjivost (Chang i sur., 2023). Nadalje, dugoročna izloženost nasilju ima ozbiljne posljedice na mentalno zdravlje, uključujući povećan rizik od razvijanja depresije, raznih anksioznih poremećaja i suicidalnih misli (Callander i sur., 2023). Dosadašnjia istraživanja također ukazuju na povezanost između iskustava nasilja i trajne socijalne izolacije,

što dodatno povećava osjećaj usamljenosti i bespomoćnosti (Gibbs i sur., 2023). Utjecaj kriza, poput pandemije, na rodno uvjetovano nasilje i mentalno zdravlje naglašava važnost sveobuhvatnih intervencija usmjerenih na osnaživanje žrtava, pružanje podrške za mentalno zdravlje, i promicanje zdravih odnosa (John i sur., 2020).

Dosadašnja su istraživanja pokazala da žene koje doživljavaju nasilje u intimnim vezama imaju veću vjerojatnost razvijanja mentalnih poremećaja, uključujući depresiju, anksioznost i PTSP (Devries i sur., 2013; Callander i sur., 2023). Istraživanje koje su proveli Lausi i suradnici (2024) pokazali su kako su žrtve nasilja iskazivale više simptoma depresije, anksioznosti i stresa u odnosu na one sudionike koji nisu doživjeli nasilje. Nadalje, istraživanje koje se provelo na katalonskim studentima pokazalo je kako studenti koji doživljavaju nasilje često imaju problema s mentalnim zdravljem, uključujući simptome depresije i anksioznosti (Gallardo-Nieto i sur., 2021). Nadalje, nasilje može povećati vjerojatnost pojavljivanja trajnog osjećaja opasnosti i bespomoćnosti, što pogoršava simptome depresije i anksioznosti (Chang i sur., 2023). Osim navedenog, sama iskustva doživljavanja nasilja mogu dovesti do smanjenja kvalitete sna, povećane upotrebe alkohola i drugih opojnih sredstava te do smanjene fizičke aktivnosti, što opet može dovesti do dodatnog pogoršanja općeg mentalnog i fizičkog zdravlja (Chang i sur., 2023).

Cilj, problemi i hipoteze

Cilj

Istraživanjem se nastojalo utvrditi obilježja i korelate rodno uvjetovanog nasilja putem interneta (RUN-I) kod studenata. Provjerit će se odnosi s doživljavanjem i činjenjem rodno uvjetovanog nasilja (uživo, kratica RUN), nasiljem preko interneta, ambivalentnim seksizmom, anksioznošću, depresivnošću i stresom.

Problemi i hipoteze

Problemi:

1. Ispitati faktorsku strukturu i pouzdanost novih upitnika kojima se mjeri rodno uvjetovano nasilje putem interneta i uživo.
2. Ispitati odnose rodno uvjetovanog nasilja putem interneta s rodno uvjetovanim nasiljem uživo, prijašnjom viktimizacijom, ambivalentnim seksizmom, preferencijom rodnog identiteta i indikatorima mentalnog zdravlja (depresivnost, anksioznost i stres).

Sukladno navedenom postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Kako ne postoje ranija istraživanja, prvoj hipotezi će se pristupiti eksploratorno.

H2a: Očekuje se da će izraženije obje forme ambivalentnog seksizma (benevolentni i hostilni), prijašnja viktimizacija, činjenje nasilja preko interneta te izraženija anksioznost biti povezana s činjenjem RUN-I i RUN.

H2b: Očekuje se da će studenti koji doživljavaju više razine RUN-I i RUN imati izraženiju anksioznost, depresivnost i stres te da će više doživljavati i nasilje preko interneta.

Metoda

Sudionici

U istraživanju je prvotno sudjelovalo 234 studenta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Dva su sudionika isključena iz statističke analize zbog nepotpunih podataka. Konačni broj sudionika iznosio je 232, od kojih se 179 ženskog spola (77.2%), 52 muškog spola (22.4%), dok se jedan sudionik nije htio izjasniti (0.4%). Od navedenih, 179 njih izjašnjavalo se kao žena (77.2%), dok se 53 njih izjašnjavalo kao muškarac (22.8%). Dob sudionika bila je u rasponu od 18 do 30 godina ($M= 21.67$, $SD= 2.236$). Što se tiče seksualne orijentacije, 207 sudionika bilo je heteroseksualno (89.2%), šest sudionika bilo je homoseksualno (2.6%), 13 sudionika bilo je druge seksualne orijentacije (5.6%), a šest sudionika nije se htjelo izjasniti (2.6%). Po pitanju prijašnje viktimizacije, 23 sudionika tijekom odrastanja i dosadašnjeg života nije doživjelo neki oblik nasilja (9.9%), dok je preostalih 209 sudionika doživjelo ili svjedočilo barem nekom obliku nasilja (90.1%). Uzorak je bio prigodan.

Instrumenti

U ovom istraživanju korišteni su Sociodemografski upitnik, Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja, Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, Inventar ambivalentnog seksizma – kratka verzija, Inventar ambivalencije prema muškarcima – kratka verzija, Skala rodnog identiteta te Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa – kratka verzija.

Sociodemografski upitnik

Sociodemografskim upitnikom prikupljali su se podaci o dobi, fakultetu koji polaze, godini studija, mjestu prebivališta, odnosno boravišta, spolu, rodnom identitetu, seksualnoj

orijentaciji, romantičnom statusu, učestalosti korištenja interneta te izloženosti nasilju tijekom života (doživljeno ili svjedočeno). Izloženost nasilja tijekom odrastanja obuhvaća svjedočenje partnerskom nasilju između roditelja, skrbnika ili članova obitelji, doživljavanje vršnjačkog nasilja, doživljavanje fizičkog ili seksualnog nasilja od strane roditelja ili skrbnika, od strane drugih odraslih, doživljavanje verbalnog nasilja od strane odraslih, doživljavanje psihičkog nasilja od strane odraslih te činjenje prekršajnih djela koja su bila popraćena posljedicama.

Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu

Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-v) sastojala se od 18 čestica kojima se ispituje koja su ponašanja tipična za rodno uvjetovano nasilje doživljena u posljednjih godinu dana. Na čestice se odgovara na skali od 5 stupnjeva, pri čemu su stupnjevi imali sljedeća značenja: 1 – „nikada“, 2 – „rijetko“, 3 – „ponekad“, 4 – „često“ i 5 – „vrlo često“. Struktura, konačni broj čestica, način formiranja rezultata te pouzdanost bit će određeni trenutnim istraživanjem.

Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu

Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-a) sastojala se od 18 čestica kojima se ispitalo koja je ponašanja tipična za rodno uvjetovano nasilje na internetu sudionik činio u posljednjih godinu dana. Sudionici su na čestice odgovarali na skali od 5 stupnjeva, pri čemu su stupnjevi imali sljedeća značenja: 1 – „nikada“, 2 – „rijetko“, 3 – „ponekad“, 4 – „često“ i 5 – „vrlo često“. Konačni broj čestica skale, struktura, način formiranja rezultata te pouzdanost bit će određeni trenutnim istraživanjem.

Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja

Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja (RUN-v) sastojala se od 16 čestica kojima se ispitalo koja su ponašanja karakteristična za rodno uvjetovano nasilje sudionici uživo doživjeli u posljednjih godinu dana. Na čestice se odgovara na skali od 5 stupnjeva, pri čemu su stupnjevi imali sljedeće značenje: 1 – „nikada“, 2 – „rijetko“, 3 – „ponekad“, 4 – „često“ i 5 – „vrlo često“. Struktura skale, broj čestica, način formiranja rezultata te pouzdanost odredit će se trenutnim istraživanjem.

Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja

Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja (RUN-a) sastoji se od 16 čestica kojima se ispitalo koja je ponašanja tipična za rodno uvjetovano nasilje sudionik činio uživo u posljednjih godinu dana. Sudionici su na čestice upitnika odgovarali na skali od 5 stupnjeva, pri čemu su stupnjevi imali sljedeća značenja: 1 – „nikada“, 2 – „rijetko“, 3 – „ponekad“, 4 – „često“ i 5 – „vrlo često“. Struktura, broj čestica, način formiranja rezultata i pouzdanost odredit će se trenutnim istraživanjem.

Inventar ambivalentnog seksizma – kratka verzija

Inventar ambivalentnog seksizma – kratka verzija (ASI – Short Form; eng. *Ambivalent Sexism Inventory – Short Form*; Rollero i sur., 2014) sastoji se od 12 čestica podjednako raspoređenih na dvije subskale – hostilni seksizam i benevolentni (dobronamjerni) seksizam. Na čestice se odgovara na skali od 0 do 5, s obzirom na stupanj slaganja s navedenom tvrdnjom, pri čemu je 0 označavalo „u potpunosti se ne slažem“, 1 „djelomično se ne slažem“, 2 „ne slažem se malo“, 3 „slažem se malo“, 4 „djelomično se slažem“ i 5 „slažem se u potpunosti“. Subskala benevolentnog seksizma sadržavala je čestice poput „Muškarci nisu potpuni bez žena“, dok je subskala hostilnog seksizma sadržavala čestice poput „Jednom kad žena pronade muškarca koji joj se posvećuje, obično ga pokušava „staviti pod svoju čizmu““. Ukupni se rezultat računao kao zbroj danih odgovora na pojedinim subskalama. Veći je rezultat označavao jaču usvojenost seksističkih vjerovanja. Koeficijent unutarnje konzistencije za subskalu hostilnog seksizma iznosio je $\alpha = .85$, dok je za subskalu benevolentnog seksizma iznosio $\alpha = .80$. Koeficijent unutarnje konzistencije za subskalu hostilnog seksizma dobiven trenutnim istraživanjem iznosio je $\alpha = .879$, dok je za subskalu benevolentnog seksizma iznosio $\alpha = .745$. Za potrebe istraživanja, skala je prevedena metodom dvostrukog prijevoda.

Inventar ambivalencije prema muškarcima – kratka verzija

Inventar ambivalencije prema muškarcima – kratka verzija (AMI – Short Form; eng. *Ambivalence toward Men Inventory – Short Form*; Rollero i sur., 2014) sastoji se od 12 čestica podjednako raspoređenih na 2 subskale – hostilnost prema muškarcima i benevolentnost prema muškarcima. Na čestice sudionici odgovaraju na skali od 0 do 5, s obzirom na stupanj slaganja s navedenom tvrdnjom, pri čemu je 0 označavalo „u potpunosti se ne slažem“, 1 „djelomično

se ne slažem“, 2 „ne slažem se malo“, 3 „slažem se malo“, 4 „djelomično se slažem“ i 5 „slažem se u potpunosti“. Subskala hostilnosti prema muškarcima sadržavala je čestice poput „Muškarci će se uvijek boriti da imaju veću kontrolu u društvu od žena.“, dok je subskala benevolentnosti prema muškarcima sadržavala čestice poput „Muškarci su spremniji izložiti se opasnosti kako bi zaštitili druge.“ Rezultat upitnika računa se kao zbroj danih odgovora na pojedinoj subskali. Veći je rezultat upućivao na veću hostilnost, odnosno naklonjenost prema muškarcima. Koeficijent unutarnje konzistencije za subskalu hostilnosti prema muškarcima iznosio je $\alpha = .79$, dok je za subskalu benevolentnosti prema muškarcima iznosio $\alpha = .81$. Trenutnim je istraživanjem dobiven su koeficijenti unutarnje konzistencije za subskalu hostilnosti koji je iznosio $\alpha = .817$, dok je za subskalu benevolentnosti iznosio $\alpha = .818$.

Skala rodnog identiteta

Skala rodnog identiteta (SRI; Kamenov i sur., 2019) sastojala se od 6 čestica koje se odnose na ženu, odnosno na muškarca. Sudionici su na čestice odgovarali na skali od 5 stupnjeva, pri čemu je 1 označavalo „uopće se ne slažem“, a 5 „slažem se u potpunosti“, s obzirom na to u kojoj su se mjeri slagali s navedenim tvrdnjama poput „Doživljavam se ženom/Doživljavam se muškarcem“. Ukupni rezultat računao se kao zbroj danih odgovora, pri čemu je veći rezultat označavao jaču identifikaciju s vlastitim rodom. Koeficijent unutarnje konzistencije za muškarce iznosio je $\alpha_m = .90$, dok je za žene iznosio $\alpha_z = .89$. U trenutnom istraživanju koeficijent unutarnje konzistencije za muškarce iznosio je $\alpha_m = .837$, dok je za žene iznosio $\alpha_z = .829$.

Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa – kratka verzija

Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa – kratka verzija (DASS-21; eng. Depression, Anxiety and Stress Scale - 21 Items; Lovibond i Lovibond, 1995; hrvatska verzija Jokić-Begić i sur., 2012) sastoji se od 21 čestice podjednako raspoređene na tri subskale: subskala depresivnosti, anksioznosti i stresa. Subskala depresivnosti sadržavala je čestice poput „Osjećam se potišteno.“, subskala anksioznosti sadržavala je čestice poput „Bojim se bez pravog razloga.“, dok je subskala stresa sadržavala čestice poput „Teško mi je opustiti se.“ Sudionici na čestice odgovaraju na skali od 1 do 4, s obzirom na to koliko se navedene tvrdnje odnose na njih, pri čemu 1 „označava uopće se ne odnosi na mene“, 2 „donekle se odnosi na

mene“, 3 „uglavnom se odnosi na mene“ i 4 „u potpunosti se odnosi na mene“. Rezultat na svakoj od subskala računao se kao zbroj danih odgovora. Prema istraživanju Jokić-Begić i suradnika (2012), koeficijent unutarnje konzistencije za subskalu depresivnosti iznosio je $\alpha_D = .91$, subskalu anksioznosti $\alpha_A = .85$, a za subskalu stresa $\alpha_S = .90$. Trenutnim istraživanjem dobiveni su koeficijenti unutarnje konzistencije za svaku pojedinu subskalu, pri čemu je za subskalu depresivnosti iznosio $\alpha_D = .868$, subskalu anksioznosti $\alpha_A = .835$, dok je za subskalu stresa iznosio $\alpha_S = .858$. U istraživanju je korišten oblik za procjenu crte ličnosti, a ne stanja. Sudionici su zamoljeni da se procjenjuju općenito, a ne u odnosu na posljednjih tjedan dana.

Postupak

Istraživanje je provedeno online, pomoću Google obrasca. Poveznica na Google obrazac bila je podijeljena na društvenim mrežama (Instagram, Facebook) te je poslana na e-mail adrese studentskih udruga, uključujući i studentske zborove fakulteta. Prije ispunjavanja upitnika sudionicima je predstavljen cilj istraživanja, zajedno s definicijama pojedinih pojmova. Nastavkom na sljedeću stranicu u istraživanju davao se pristanak na sudjelovanje u istraživanju. Sudionici su ispunjavali sociodemografski upitnik, a potom Skalu doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, Skalu činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, Skalu doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja, Skalu činjenja rodno uvjetovanog nasilja, Inventar ambivalentnog seksizma – kratka verzija, Inventar ambivalencije prema muškarcima – kratka verzija, Skalu rodnog identiteta te Skalu depresivnosti, anksioznosti i stresa – kratka verzija. S obzirom na osjetljivu temu istraživanja, na kraju su navedeni kontakti službi, za opću psihološku pomoć ili za specijaliziranu podršku osobama koje su doživjele rodno uvjetovano nasilje, kojima su se sudionici mogli obratiti ukoliko su osjetili bilo kakve neugodne emocije tijekom ispunjavanja upitnika. Ispunjavanje upitnika trajalo je do 15 minuta. Za statističku analizu podataka, korišten je programski paket IBM SPSS 20.

Rezultati

Normalnost distribucije

Kako bi se provjerila opravdanost korištenja parametrijskih testova i opravdanost provođenja faktorske analize, provjerila se normalnost distribucije dobivenih podataka. Korišten je Kolmogorov-Smirnoff test, čime je utvrđeno kako se distribucija rezultata varijabli

RUNI-a i RUNI-v te RUN-v i RUN-a statistički značajno razlikuju od normalne (Tablica 1.). Budući da samo jedan ekstreman rezultat može dovesti do toga da se distribucija rezultata statistički značajno razlikuje od normalne, korištene su i mjere indeksa asimetričnosti i indeksa spljoštenosti. Naime distribucija se može smatrati normalnom ukoliko su apsolutne vrijednosti asimetričnosti manje od 3, a indeksa spljoštenosti manje od 10 (Kline, 2010). Međutim, ni navedeni preduvjeti nisu zadovoljeni te se distribucije rezultata na upitnicima RUNI-a i RUNI-v, RUN-v te RUN-a opravdano mogu smatrati asimetričnima.

Tablica 1.

Rezultati testiranja normalnosti distribucija varijabli (N=232)

	Kolmogorov-Smirnov test	Indeks asimetričnosti	Indeks spljoštenosti
RUNI-v	0.321**	4.786	29.249
RUNI-a	0.407**	11.191	247.656
RUN-v	0.276**	3.317	16.823
RUN-a	0.348**	5.391	41.586

Napomena: **p < .01

Faktorska analiza

Fabrigar i suradnici (1999) tvrde kako se faktorska analiza može provesti na podacima čija distribucija odstupa od normalne koristeći metodu glavnih osi. S obzirom na izostanak normalne distribucije rezultata, za sva četiri prethodno navedena upitnika korištena je metoda glavnih osi (eng. *Principal axis factoring* [PAF]) pri ekstrahiranju faktora.

RUNI-v. Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu inicijalno se sastojala od 18 čestica. Prije provođenja same faktorske analize, provjereni su uvjeti za provođenje iste. Provjeravao se Keiser_meyer-Olkinov test (KMO) i Bartlettov test sfericiteta. Vrijednost KMO testa iznosila je .774, dok je Bartlettov test sfericiteta bio statistički značajan te je iznosio $\chi^2(153, N=232) = 2855.746, p < .01$, čime su zadovoljeni preduvjeti za provođenje faktorske analize. Nakon provedbe faktorske analize, ekstrahirano je četiri faktora, čime je objašnjeno 58.939% ukupne varijance. Imenovani su sljedeći faktori: Online diskriminacija i isključivanje, Digitalno uhođenje i prijetnje, Seksualno uznemiravanje i manipulacija te Digitalno seksualno zlostavljanje i osvetnička pornografija. S obzirom na to da je postojala međusobna povezanost faktora, korištena je *Direct Oblimin* rotacija.

Tablica 2.

Prikaz faktorske strukture sa zasićenjima na faktorima Skale doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu.

Čestice Skale doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja	Faktori			
	1	2	3	4
Objavili su podatke o mojoj seksualnoj orijentaciji bez moje dozvole.	.875			
Ostavljali su neželjene komentare vezane uz moj rod, seksualnu orijentaciju ili seksualnost ispod mojih objava ili objava o meni.	.746			
Isključivali su me iz online komunikacije (i grupa) samo na temelju mog roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti.	.458			
Moje seksualno eksplicitne fotografije, videi ili poruke su podijeljeni ili javno objavljeni bez mog pristanka.		- .893		
Prijetili su mi kroz anonimne poruke ili mailove zbog mog roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti.		- .820		
Pratili su moje aktivnosti online i uživo pomoću digitalne tehnologije (npr. putem softwarea za špijuniranje, proučavajući pozadinske podatke mojih fotografija...)		- .735		
Primila/o sam seksualno eksplicitne fotografije, videe ili poruke koje nisam željela/o i/ili koje su me uznemirile.			.779	
Nagovarali su me ili su me prisiljavali da im pošaljem svoje seksualno eksplicitne fotografije, videe ili poruke (putem privatne komunikacije).			.701	
Prijetili su mi da će objaviti lažne fotografije seksualno eksplicitnog sadržaja na kojima sam ja (eng. sexual deepfakes).			.485	
Na društvenim mrežama su „kružili“ tračevi vezani uz moj rod, seksualnu orijentaciju ili uključenost u seksualne aktivnosti.			.465	
Koristili su moje fotografije i podatke da bi se lažno predstavljali (npr. bivši partner napravi profil radi osvete).				.893
Objavili su moje osobne podatke (gdje živim, gdje se krećem, moje kontakte) bez mog znanja i/ili odobrenja, a da bi me oštetili zbog mog roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti (npr. ovu laku curu možete naći...).				.690
Snimali su seksualni napad na mene i dijelili ili objavili ga online.				.359

Napomena: Faktor 1 predstavlja faktor Online diskriminacije i isključivanja, Faktor 2 Digitalno uhođenje i prijetnje, Faktor 3 Seksualno uznemiravanje i manipulacija, Faktor 4 Digitalno seksualno zlostavljanje i osvetnička pornografija

Zbog dvostrukih zasićenja, odnosno izostanka zasićenja na nekom od faktora izbačene su sljedeće čestice: „Napadali su me ili obezvrjeđivali moje sudjelovanje u online raspravama na, temelju mog roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti.“, „Komentirali su online da sam kriv/a za napad koji sam doživjela/o (npr. seksualno nasilje, prijetnje zbog seksualne orijentacije...)“, „Prijetili su mi ili su me ucjenjivali da će objaviti moje seksualno eksplicitne fotografije, videe ili poruke online.“, „Objavljivali su ili komentirali online da se moj akademski ili profesionalni uspjeh zasniva na mom rodu, seksualnoj orijentaciji ili seksualnosti.“, „Dijelili su ili objavili moje fotografije koje su tajno snimali (npr. snimali su me ispod suknje ili u javnom WC-u).“

RUNI-a. Prije provođenja faktorske analize, provjereni su preduvjeti za opravdanost korištenja iste. Provjeravao se KMO test te Bartlettov test sfericiteta. Vrijednost KMO testa iznosila je .810, dok je Bartlettov test sfericiteta iznosio $\chi^2(78, N= 232)= 2225.345, p< .01$, čime su preduvjeti zadovoljeni. Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu također se inicijalno sastojala od 18 čestica.

Zbog narušavanja korelacijske matrice, prije provođenja same faktorske analize, izbačene su sljedeće čestice: „Prijetila/o sam ili ucjenjivala/o nekoga da ću objaviti seksualno eksplicitne fotografije, videe ili poruke online te osobe.“, „Prijetila/o sam nekomu da ću objaviti lažne fotografije seksualno eksplicitnog sadržaja na kojima je ta osoba (eng. sexual deepfakes).“, „Snimila/o sam tajno, dijelila/o ili objavila/o nečije fotografije (npr. snimala/o sam nekoga ispod suknje ili u javnom WC-u).“, „Snimala/o sam seksualni napad na neku osobu i dijelila/o ili objavila/o ga online.“, „Objavila/o sam podatke o nečijoj seksualnoj orijentaciji bez dozvole te osobe.“

Konačna verzija upitnika sastojala se od 13 čestica, a upitnik je bio unidimenzionalni. Višefaktorska struktura nije bila održiva jer faktori nisu imali dovoljno zasićenja. Upitnikom je objašnjeno 46.247% ukupne varijance.

RUN-v. Kao i dosada, prije provođenja faktorske analize, provjerila se opravdanost iste. Provjeravali su se vrijednost KMO testa te Bartlettovog testa sfericiteta. Vrijednost KMO testa iznosila je .868, dok je Bartlettov test sfericiteta iznosio $\chi^2(120, N= 232)= 2267.797, p< .01$, čime su zadovoljeni uvjeti za provođenje faktorske analize.

Prvotna se verzija sastojala od 16 čestica. Ekstrahirana su tri faktora: Verbalno i psihološko zlostavljanje, Seksualno uznemiravanje i prisila te Diskriminacija i fizičko zlostavljanje. Izbačene su sljedeće čestice: „Fizički me napali bez vidljivih ozljeda (gurnuli, ošamarili...).“, „Vikali na mene i vrijeđali me.“, „Mamili me ili od mene iznuđivali neželjene seksualne aktivnosti za što su mi ponudili protuuslugu.“, „Pozivali me na izlaske na neprimjeren način (manipulacijom, prisiljavanjem, korištenjem autoriteta...).“

Konačna verzija Skale doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja sastojala se od 12 čestica raspoređenih na tri faktora. Trofaktorskom je strukturom objašnjeno 53.955% ukupne varijance. Budući da su korelacije među faktorima iznosile više od .30, korištena je *Direct Oblimin* rotacija.

Tablica 3.

Prikaz faktorske strukture sa zasićenjima na faktorima Skale doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja.

Čestice Skale doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja	Faktori		
	1	2	3
Postavljali mi neugodna pitanja o intimnom, privatnom životu ili me komentirali na neprimjeren ili seksualiziran način.	.925		
Nelagodno i seksualizirano zurili u mene.	.829		
Ponižavali me u razgovorima i javnim raspravama uživo (npr. isticali da ne možete argumentirano komentirati neku temu tipa „što muškarac zna o odgoju, idi gledaj nogomet“ ili „što žena zna o politici, uzmi bolje kuhaču“).	.676		
Prijetili mi (prikriveno kroz komentara kako bi žene trebalo silovati ili muškarce kastrirati ili izravno govoreći prijetnje ili npr. pokazujući oružje ili da će me udariti).	.411		
Uključili me u bilo koji oblik seksualnih aktivnosti kada to nisam željela/o.		.861	
Pokušali su ili su me uspjeli prisiliti na seksualni odnos.		.652	
Pokazivali mi svoje nago tijelo iako to nisam željela/o ili su me prisiljavali da gledam pornografske materijale.		.594	
Upućivali mi neprijateljske poglede, buljili u mene ili mi se podsmjehivali.		.538	
Oštetili su me u ocjenjivanju ili vrednovanju mog rada.			.792
Onemogućavali mi pristup nečemu što mi je potrebno za rad ili mogućnostima napredovanja.			.707
Ozlijedili me (napravili modrice, slomili neku kost, uboli nožem...).			.363
Ignorirali			.335

Napomena: Faktor 1 – Verbalno i psihičko zlostavljanje, Faktor 2 – Seksualno uznemiravanje i prisila, Faktor 3 – Diskriminacija i fizičko zlostavljanje

RUN-a. Kako bi se provjerila opravdanost provođenja faktorske analize, provjeravale su se vrijednosti KMO testa te Bartlettovog testa sfericiteta. Vrijednost KMO testa iznosila je .644, dok je vrijednost Bartlettovog testa sfericiteta iznosila $\chi^2 (105, N= 232)= 2010,918, p < .01$, čime su zadovoljeni preduvjeti za provođenje faktorske analize. Prije samog ekstrahiranja faktora jedna je čestica izbačena zbog narušavanja korelacijske matrice („Prijetila/o (prikriveno kroz komentare kako bi žene trebalo silovati ili muškarce kastrirati ili izravno govoreći prijetnje ili npr. pokazujući oružje ili da ću udariti).“). Ekstrahirana su dva faktora: Seksualno zlostavljanje i manipulacija te Psihičko zlostavljanje i diskriminacija. Izbačene su sljedeće čestice: „Nelagodno i seksualizirano sam zurila/o u neku osobu.“, „Pozivala/o sam nekoga na izlaske na neprimjeren način (manipulacijom, prisiljavanjem, korištenjem autoriteta...).“, „Pokušala/o sam ili sam me uspjela/o prisiliti nekoga na seksualni odnos.“, „Vikala/o na nekoga

i vrijeđala/o nekoga.“, „Ponižavala/o sam neku osobu u razgovorima i javnim raspravama uživo (npr. isticala/o da ne može argumentirano komentirati neku temu tipa „što muškarac zna o odgoju, idi gledaj nogomet“ ili „što žena zna o politici, uzmi bolje kuhaču“).“, „Ozlijedila/o sam osobu (napravila/o modrice, slomila/o neku kost, ubola/o nožem...).“

Tablica 4.

Prikaz faktorske strukture sa zasićenjima na faktorima Skale činjenja rodno uvjetovanog nasilja.

Čestice Skale činjenja rodno uvjetovanog nasilja	Faktori	
	1	2
Pokazivala/o sam nekomu svoje nago tijelo iako to ta osoba nije željela ili sam ju prisiljavala/o da gleda pornografske materijale.	.959	
Postavljala/o sam osobi neugodna pitanja o intimnom, privatnom životu ili ju komentirala/o na neprimjeren ili seksualiziran način.	.769	
Uključila/o sam nekoga u bilo koji oblik seksualnih aktivnosti kada to ta osoba nije željela.	.424	
Mamila/o sam nekoga na ili sam od nekoga iznuđivala/o neželjene seksualne aktivnosti za što sam ponudila/o protuuslugu.	.358	
Oštetila/o sam neku osobu u ocjenjivanju ili vrednovanju njena rada.		.663
Onemogućavala/o sam pristup nečemu što je osobi bilo potrebno za rad ili mogućnostima napredovanja.		.526
Fizički sam napala/o osobu bez vidljivih ozljeda (gurnula/o, ošamarila/o...).		.522
Upućivala/o neprijateljske poglede, buljila/o u neku osobu ili joj se podsmjehivala/o.		.457
Ignorirala/o neku osobu.		.446

Napomena: Faktor 1 – Seksualno zlostavljanje i manipulacija, Faktor 2 – Psihičko zlostavljanje i diskriminacija

Dvofaktorskom strukturom objašnjeno je 37.03% ukupne varijance. S obzirom na to da između faktora ne postoji povezanost, korištena je *Varimax* rotacija.

Pouzdanost

Kako bi se provjerila pouzdanost novonastalih skala, računao se koeficijent unutarnje konzistencije Cronbach α .

Budući da na skalama RUNI-v, RUNI-a i RUN-v postoji jedan univerzalni rezultat, koeficijent unutarnje konzistencije računao se za cijelu skalu, dok se za skalu RUN-a računao koeficijent unutarnje konzistencije za svaki pojedini faktor, s obzirom na to da se konačni rezultat računao za svaki pojedini faktor. Provjerom pouzdanosti za RUNI-v dobiveni koeficijent unutarnje konzistencije iznosio je $\alpha_{IV} = .785$, za RUNI-a iznosio je $\alpha_{IA} = .855$, za

RUN-v iznosio je $\alpha_v = .876$ te je za faktor Seksualno zlostavljanje i manipulacija iznosio $\alpha_{F1} = .665$, a za faktor Psihičko zlostavljanje i diskriminacija iznosio je $\alpha_{F2} = .538$. Kada bi se na faktoru Seksualno zlostavljanje i manipulacija izbacila čestica „Mamila/o sam nekoga na ili sam od nekoga iznuđivala/o neželjene seksualne aktivnosti za što sam ponudila/o protuuslugu.“, pouzdanost bi iznosila $\alpha_{F1} = .703$.

Tablica 5.

Prikaz koeficijenata unutarnje konzistencije za RUNI-v, RUNI-a, RUN-v i RUN-a

	Cronbach α
RUNI-v	.785
RUNI-a	.855
RUN-v	.876
Seksualno zlostavljanje i manipulacija	.665
RUN-a	
Psihičko zlostavljanje i diskriminacija	.538

Napomena: RUNI-v – Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, RUNI-a – Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, RUN-v – Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja, RUN-a – Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja

Korelacija

S obzirom na to da podaci nisu normalno distribuirani, kako bi se provjerio odnos između konačnih rezultata na RUNI-v, RUNI-a, RUN-v te pojedinim faktorima RUN-a i rezultata ostalih upitnika, računao se Spearmanov koeficijent korelacije.

Tablica 6.

Spearmanov koeficijent korelacije između konačnih rezultata na RUNI-v, RUNI-a, RUN-v te na pojedinim faktorima RUN-a i ostalih upitnika korištenih u istraživanju.

	ASI_ben	ASI_hos	AMI_ben	AMI_hos	SRI	DASS_d	DASS_a	DASS_s	prior_vic
RUNI-v	,019	-,037	-,034	,076	-,171**	,214**	,192**	,150*	,188**
RUNI-a	-,012	,105	,101	-,046	-,070	,211**	,133*	,197**	,221**

RUN-v	-,069	-,162*	-,144*	,095	-,081	,208**	,237**	,207**	,201**
Seksualno zlostavljanje i manipulacija	,037	,085	,141*	,008	-,044	,050	-,030	,041	-,003
Psihičko zlostavljanje i diskriminacija	,161*	,253**	,237**	,077	,003	,169**	,084	,177**	,084

Napomena: RUNI-v – ukupni rezultat na Skali doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, RUNI-a – ukupni rezultat na Skali činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, RUN-v – ukupni rezultat na Skali doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja, Seksualno zlostavljanje i manipulacija – ukupni rezultat prvog faktora Skale činjenja rodno uvjetovanog nasilja, Psihičko zlostavljanje i diskriminacija – ukupni rezultat drugog faktora Skale činjenja rodno uvjetovanog nasilja, ASI_ben – ukupni rezultat na subskali benevolentnog seksizma, ASI_hos – ukupni rezultat na subskali hostilnog seksizma, AMI_ben – ukupni rezultat na subskali benevolentnosti prema muškarcima, AMI_hos – ukupni rezultat na subskali hostilnosti prema muškarcima, SRI – ukupni rezultat na Skali rodnog identiteta, DASS-d – ukupni rezultat na subskali depresivnosti, DASS-a – ukupni rezultat na subskali anksioznosti, DASS-s – ukupni rezultat na subskali stresa, prior_vic – učestalost doživljenog ili svjedočenog nasilja tijekom odrastanja, * $p < .05$, ** $p < .01$

Iz Tablice 6. vidljivo je kako je ukupni rezultat na Skali doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu statistički značajno korelirao tek s ukupnim rezultatom na Skali rodnog identiteta te na subskalama depresivnosti, anksioznosti i stresa. Također je statistički značajno korelirao s učestalosti doživljavanja ili svjedočenja bilo kakvog oblika nasilja tijekom života. Iako su koeficijenti korelacije statistički značajni, tek ukupni rezultat na subskali depresivnosti pokazuje laku povezanost s ukupnim rezultatom na Skali doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu ($r_s = .214$, $p < .01$).

Ukupni rezultat na Skali činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu statistički je značajno korelirao s ukupnim rezultatom na subskali depresivnosti, anksioznosti i stresa te s učestalosti doživljavanja ili svjedočenja nasilja tijekom života. Tek je s ukupnim rezultatom na subskali depresivnosti ($r_s = .211$, $p < .01$) i učestalosti doživljavanja nasilja tijekom života ($r_s = .221$, $p < .01$) ta korelacija bila laka.

Iz Tablice 6. vidljivo je kako je Ukupni rezultat na Skali doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja imao laku povezanost s ukupnim rezultatom na skali depresivnosti ($r_s = .208$, $p < .01$), skali anksioznosti ($r_s = .237$, $p < .01$), skali stresa ($r_s = .207$, $p < .01$) te s učestalosti doživljavanja ili svjedočenja nasilja tijekom života ($r_s = .201$, $p < .01$).

Nadalje ukupni rezultat na faktoru seksualnog zlostavljanja i manipulacije statistički je značajno korelirao tek s ukupnim rezultatom na subskali benevolentnosti prema muškarcima. Iako je korelacija statistički značajna, ista je neznatna ($r_s = .141, p < .05$).

Konačno, ukupni rezultat na faktoru psihičkog zlostavljanja i diskriminacije statistički je značajno korelirao s rezultatom na subskali benevolentnog seksizma, subskali hostilnog seksizma, subskali benevolentnosti prema muškarcima, subskali depresivnosti te subskali stresa. Tek su koeficijenti korelacije s rezultatom na subskali hostilnog seksizma ($r_s = .253, p < .01$) i s rezultatom na subskali ambivalentnosti prema muškarcima ($r_s = .237, p < .01$) ukazivali na laku povezanost.

Rasprava

Cilj istraživanja bio je utvrditi obilježja i rodno uvjetovanog nasilja na internetu u studentskoj populaciji. Povrh iskustava s doživljavanjem i činjenjem nastojao se utvrditi odnos s ambivalentnim seksizmom, anksioznošću, depresivnosti te stresom.

Prije svega, osmišljene su četiri skale kojima se mjeri doživljavanje, odnosno činjenje rodno uvjetovanog nasilja na internetu i uživo. Konstruirane su sljedeće skale: Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-v), Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-a), Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja (RUN-v) i Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja (RUN-a)

Rezultati trenutnog istraživanja ukazuju na to da ne postoji povezanost između hostilnog seksizma i činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, ili uživo, čime odstupa od navoda Bareket i Fiske (2023) kako je hostilni seksizam bio povezan s opravdavanjem i sklonošću prema nasilju nad ženama te diskriminacijom – u kontekstu ovog istraživanja, to bi značilo kako je hostilni seksizam povezan s rezultatom Skale činjenja rodno uvjetovanog nasilja, kako na internetu, tako i uživo. Naime, subskala hostilnog seksizma statistički je značajno negativno korelirala tek s rezultatom Skale doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja te je pozitivno korelirala s rezultatom na faktoru psihičkog zlostavljanja i diskriminacije Skale činjenja rodno uvjetovanog nasilja, pri čemu je ta povezanost bila slaba, dok je povezanost s rezultatom Skale doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja bila neznatna, odnosno toliko niska da se mogla smatrati neznačajnom. Drugim riječima, veći rezultat na subskali hostilnog seksizma bio je povezan s većim rezultatom na faktoru psihičkog zlostavljanja i diskriminacije Skale činjenja rodno uvjetovanog nasilja (RUN-a), sudionici koji su imali visok rezultat na subskali hostilnog

seksizma vjerojatnije su imali i visok rezultat na faktoru psihičkog zlostavljanja i diskriminacije RUN-a. Dakle, veća izraženost hostilnog seksizma, izraženija neprijateljska nastrojenost prema ženama povećavala je vjerojatnost da će osoba činiti rodno uvjetovano nasilje, i to u obliku psihičkog nasilja i diskriminacije. Cerdán-Torregrosa i suradnici (2023) definiraju rodno uvjetovano nasilje kao nasilje motivirano neravnopravnošću i nejednakostima te navode kako je rodno uvjetovano nasilje duboko ukorijenjeno u patrijahalnim društvima. Već su Glick i Fiske (1996) navodili, a kasnije Bareket i Fiske (2023) potvrdili kako je benevolentni seksizam bio povezan s ideologijama koje održavaju motivaciju za očuvanje tradicionalnih socijalnih uloga i normi. Ovim je istraživanjem utvrđena slaba povezanost između rezultata subskale benevolentnosti prema muškarcima i rezultata faktora psihičkog zlostavljanja i diskriminacije Skale činjenja rodno uvjetovanog nasilja. Iako je korelacija niska, u skladu je s dosadašnjim nalazima. Isti rezultati nisu replicirani i u digitalnom svijetu. Ni skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu, kao ni skala činjenja nisu bili statistički značajno povezani ni s jednom od subskala kratke verzije Inventara ambivalentnog seksizma, kao ni kratke verzije Inventara ambivalentnosti prema muškarcima.

Nadalje, Decker i suradnici (2015) navode kako se mladi ljudi posebno smatraju ranjivima i podložnima rodno uvjetovanom nasilju zbog manjka iskustva u vezama i društvenih normi koje opravdavaju nasilje. Iako je i taj nalaz važan, također je bilo važno utvrditi jesu li još koji pripadnici društva podložni rodno uvjetovanom nasilju. Gallardo-Nieto i suradnici (2021) navode kako su i osobe pripadnici LGBTIQ+ zajednice posebno ranjiva skupina, pri čemu su bili izloženi specifičnim oblicima nasilja i diskriminacije. U trenutnom istraživanju, iako je povezanost između doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu i skale rodnog identiteta bila statistički značajna, bila je niska te nije imala nikakav stvarni značaj. Ipak, valja naglasiti kako je korelacija bila negativna, upućujući na to da je slabija identifikacija s vlastitim rodnom bila povezana s učestalijim doživljavanjem rodno uvjetovanim nasiljem na internetu. Iako je povezanost bila neznatna, u skladu je s prijašnjim istraživanjima prema kojima su osobe čije je ponašanje manje u skladu s dodijeljenom rodnom ulogom u odnosu na većinu populacije ranjiva skupina kada je u pitanju rodno uvjetovano nasilje (Dunn, 2020; Gallardo-Nieto i sur., 2021; Carvalho i sur., 2022).

Nadalje, istraživanja su pokazala kako je rodno uvjetovano nasilje bilo povezano s pojavnošću niza simptoma psihičkih poremećaja, uključujući i simptome depresije (Kosterina i sur., 2019; Cerdán-Torregrosa i sur., 2023). Naime, žrtve rodno uvjetovanog nasilja imale su veći rizik od razvijanja psihičkih poremećaja, poput depresije (Cerdán-Torregrosa i sur., 2023).

Trenutno istraživanje pokazalo je kako je viši rezultat na subskali depresivnosti bio povezan s povišenim rezultatom na Skali doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-v), Skali činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-a) te Skali doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja (RUN-v). Iako su navedene povezanosti bile male, u skladu su s dosadašnjim istraživanjima koja su pokazala kako je rodno uvjetovano nasilje, bilo uživo ili na internetu, povezano s učestalosti pojavnosti simptoma depresije (Powell i Henry, 2017; Lausi i sur., 2024). Osim navedenog istraživala se i povezanost rodno uvjetovanog nasilja i anksioznosti. Dosadašnja su istraživanja pokazala kako povezanost postoji, pri čemu je pojavnost rodno uvjetovanog nasilja bila povezana s većim rizikom od razvijanja simptoma anksioznih poremećaja (Gallardo-Nieto i sur, 2021; Lausi i sur., 2024). Trenutno istraživanje pokazalo je kako postoji niska povezanost između doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja uživo i pojavnosti simptoma anksioznosti. Nadalje, Powell i Henry (2017) tvrde kako su žrtve digitalnog seksualnog nasilja često doživljavale razne posljedice, uključujući i anksioznost. Iako je u trenutnom istraživanju povezanost između rezultata na subskali anksioznosti i rezultata Skale doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-v), ta je povezanost bila neznatna, bez stvarnog značaja. Ipak, valja istaknuti kako je korelacija bila pozitivna, ukazujući time na to da je jača izraženost simptoma depresije bila povezana s učestalijim doživljavanjem rodno uvjetovanog nasilja na internetu, što je u skladu s navedenom tvrdnjom. Osim navedenog, važno je istaknuti i ulogu stresa. Naime, krizne situacije, poput pandemije COVID-19, često mogu dovesti do ozbiljnog porasta nasilja u obitelji, pri čemu rodno uvjetovano nasilje nije izuzetak (John i sur., 2020, Chang i sur., 2023). Stres, osim što je bio povezan s činjenjem rodno uvjetovanog nasilja, bio je povezan i s doživljavanjem rodno uvjetovanog nasilja (John i sur., 2020). Trenutno je istraživanje pokazalo kako postoje statistički značajne povezanosti između rezultata na subskali stresa i rezultatima na upitnicima RUNI-v, RUNI-a te RUN-v. Drugim riječima, veća izraženost stresa bila je povezana s učestalijom pojavnošću doživljavanja i činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu te doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja uživo. Iako su navedene povezanosti statistički značajne, iste su bile niske te nisu imale nikakav stvarni značaj. Unatoč tomu, valja napomenuti kako su ti koeficijenti korelacije, iako neznatni, bili pozitivni te su bili u skladu s dosadašnjim nalazima.

Osim navedenog, istraživanje koje su proveli Debowska i suradnici (2017) pokazalo je kako djeca koja su izložena nasilju imaju veću sklonost toleriranju i činjenju nasilja u budućim odnosima. Trenutnim je istraživanjem utvrđeno kako postoji statistički značajna povezanost između učestalosti prijašnje viktimizacije i rezultata na RUNI-, RUNI-a i RUN-v, pri čemu je

povezanost između učestalosti prijašnje viktimizacije i rezultata na RUNI-v bila neznatna, dok su preostale dvije povezanosti bile lake. Ipak, valja istaknuti kako su sva tri koeficijenta korelacije bila pozitivna, time govoreći u prilog tomu kako je učestalija prijašnja viktimizacija bila povezana s učestalijim doživljavanjem i činjenjem rodno uvjetovanog nasilja na internetu te doživljavanjem rodno uvjetovanog nasilja uživo, što ide u prilog prethodno navedenom nalazu. Navedeni su rezultati također u skladu s navodima Bellot i suradnika (2024) prema kojima je jedan od ključnih faktora za reviktimizaciju upravo doživljavanje zlostavljanja u djetinjstvu. Nadalje, rezultati su također u skladu s Heiseovim ekološkim modelom (1998) – doživljavanje i svjedočenje nasilju tijekom odrastanja predstavljali su prediktor za buduće nasilno ponašanje, kao i za reviktimizaciju.

Ograničenja, implikacije i daljnja istraživanja

Uzorak na kojem se provodilo istraživanje činili su samo studenti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te uzorak nije reprezentativan za opću studentsku populaciju. Nadalje, samiozorak prilično je homogen po pitanju seksualne orijentacije, kao i po pitanju rodnog identiteta te usklađenosti spola i rodnog identiteta, što je moglo pridonijeti niskim koeficijentima korelacija dobivenih u istraživanju. Nadalje, valja istaknuti kako se istraživanje temelji na samoiskazima. S obzirom na osjetljivost teme, unatoč anonimnosti sudionika, postojala je veća mogućnost davanja socijalno poželjnih odgovora, posebice kada je u pitanju bilo činjenje rodno uvjetovanog nasilja. Također, neke od žrtava rodno uvjetovanog nasilja mogli su ublažiti svoje odgovore zbog straha od osude, što je česta pojava pri normalizaciji nasilnog ponašanja. Buduća bi istraživanja trebala obuhvatiti raznolikiji uzorak s obzirom na rodni identitet i seksualnu orijentaciju kako bi se dobili što precizniji rezultati.

Osim nedostataka i ograničenja, važno je i istaknuti implikacije rezultata istraživanja. Naime, povezanosti, iako očekivane temeljem uvida u prethodna istraživanja, mogu ukazati na što da se preventivni programi rodno uvjetovanog nasilja, bilo na internetu ili uživo, usmjere. Također, rezultati pružaju uvid u probleme mentalnog zdravlja koji su povezani s rodno uvjetovanim nasilje te mogu poslužiti kao smjernica pri osmišljavanju programa podrške žrtava rodno uvjetovanog nasilja. Koliko je važno spriječiti samo nasilje, toliko je važno i osigurati da žrtve dobiju podršku koja im je potrebna. Cerdán-Torregrosa i suradnici (2023) ističu kako postoji potreba za specifičnim preventivnim programom koji će za cilj imati razbijanje ustaljenih i ukorijenjenih tradicionalnih društvenih normi. Osim navedenog, povezanost prijašnje viktimizacije i doživljavanja, odnosno činjenja rodno uvjetovanog nasilja upućuje na važnost preventivnih programa koji bi se usmjerili na pružanje podrške žrtvama nasilja kako bi

se ciklus nasilja i reviktimizacije uspješno prekinuo. Također, istraživanje upućuje na važnost istraživanja preventivnih programa koje bi se usmjerile na smanjivanje ranjivosti žrtava rodno uvjetovanog nasilja u stresnim situacijama te na razumijevanje kako stresne okolnosti mogu imati utjecaj na pojavnost rodno uvjetovanog nasilja, kako na internetu, tako i uživo. Nadalje, statistički značajna povezanost između rezultata subskale hostilnog seksizma i rezultata RUN-v, iako neznatna, govori u prilog tomu kako bi se preventivni programi trebali fokusirati i na taj aspekt. Osim navedenog, daljnja istraživanja trebala bi se usmjeriti i na razumijevanje mehanizama između povezanosti ambivalentnog seksizma i rodno uvjetovanog nasilja, a posebice na ulogu benevolentnog seksizma, s obzirom na manju izravnost u odnosu na hostilni seksizam. Istraživanje pridonosi opisivanju ponašanja obuhvaćenih rodno uvjetovanom nasilju, online ili uživo, čime se olakšava osmišljavanje raznih programa educiranja i osvješćivanja o rodno uvjetovanom nasilju.

Nadalje, s obzirom na homogenost uzorka, trenutno istraživanje nije ni u mogućnosti pružiti dublji uvid u razumijevanje iskustava doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja kod osoba koje pripadaju LGBTIQ+ zajednicama. Buduća istraživanja bi, kako je već navedeno trebala nastojati obuhvatiti što raznolikiji uzorak, koji bi bio realniji odraz udjela LGBTIQ+ populacije u stvarnom životu. Također, buduća bi istraživanja mogla koristiti rezultate trenutnog, specifično formirane skale, pri evaluaciji programa prevencije rodno uvjetovanog nasilja. Korištenjem novonastalih skala pruža se mogućnost usporedbe učestalosti doživljavanja i činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu i uživo, prije i poslije provođenja programa.

Zaključak

Rodno uvjetovano nasilje problem je koji postaje sve aktualniji, a koji nije ograničen samo na fizički svijet, već se proširio i na digitalni. Rodno uvjetovano nasilje na internetu predstavlja veliku opasnost budući da nasilje prati žrtvu, čak i kod kuće. Upravo je iz tog razloga bilo važno razviti mjerne instrumente kojima bi se pratila učestalost pojavljivanja rodno uvjetovanog nasilja, kako na internetu, tako i online, bilo da je ono doživljeno ili počinjeno. Konstruiranjem mjernih instrumenata za rodno uvjetovano nasilje na internetu i uživo pružila se mogućnost i utvrđivanja odnosa s raznim korelatima poput depresivnosti, anksioznosti, stresa, prijašnjih viktimizacija, hostilnog i benevolentnog seksizma te rodnoj identifikaciji. Za potrebe istraživanja konstruirana su četiri upitnika: Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-v), Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUNI-a),

Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja (RUN-v) te Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja (RUN-a). Faktorskom je analizom utvrđeno kako se RUNI-v sastoji od 13 čestica raspoređenih na četiri faktora (Online diskriminacija i isključivanje, Digitalno uhođenje i prijetnje, Seksualno uznemiravanje i manipulacija te Digitalno seksualno zlostavljanje i osvetnička pornografija), pri čemu je pouzdanost bila zadovoljavajuća. Nadalje, utvrđeno je kako se RUNI-a sastoji od 13 čestica bez višefaktorske strukture, pri čemu je pouzdanost skale bila zadovoljavajuća. Istraživanjem je utvrđeno kako se RUN-v sastoji od 12 čestica raspoređenih na tri faktora (Verbalno i psihičko zlostavljanje, Seksualno uznemiravanje i prisila te Diskriminacija i fizičko zlostavljanje), a pouzdanost skale bila je zadovoljavajuća. Konačno utvrđena je dvofaktorska struktura skale RUN-a, pri čemu je prvi faktor (Seksualno zlostavljanje i manipulacija) sadržavao četiri čestice, dok je drugi faktor (Psihičko zlostavljanje i diskriminacija) sadržavao pet čestica. Pouzdanost faktora nije bila zadovoljavajuća. Koeficijenti korelacije između rezultata konstruiranih upitnika i rezultata ostalih korištenih upitnika, ukoliko su bili statistički značajni, ukazivali su na neznatnu ili laku povezanost.

Istraživanje može imati važne implikacije za osmišljavanje raznih programa prevencije rodno uvjetovanog nasilja, na internetu ili uživo, ali i za osmišljavanje raznih programa podrške žrtvama rodno uvjetovanog nasilja, na internetu ili uživo.

Literatura

- Agadullina, E., Lovakov, A., Balezina, M. i Gulevich, O. A. (2022). Ambivalent sexism and violence toward women: A meta-analysis. *European Journal of Social Psychology*, 52(5-6), 819-859. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2855>
- Bareket, O. i Fiske, S. (2023). A systematic Review of the Ambivalent Sexism Literature: Hostile Sexism Protects Men's Power; Benevolent Sexism Guards Traditional Gender Roles. *Psychological Bulletin* 149(11-12), 637-698. <https://doi.org/10.1037/bul0000400>
- Başar, D. (2019). *Stalking as a New Form of Violence: Its Relationship with Ambivalent Sexism, Honor Endorsement, and Gender-Based Violence Attitudes* (Diplomski rad). Middle East Technical University, Ankara, Turska.
- Bellot, A., Muñoz-Rivas, M. J., Botella, J. i Montorio, I. (2024). Factors Associated with Revictimization in Intimate Partner Violence: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Behavioral Sciences*, 14(2), 103. <https://doi.org/10.3390/bs14020103>
- Carvalho, A., Peralta, C. F., Silva, A. C. i Andrade, R. (2022). Sexual and Gender-Based Violence in Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer Communities. *SpringerLink*. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-92851-4>
- Cerdán-Torregrosa, A., La Parra-Casado, D., i Vives-Cases, C. (2023). "I reject it, but that's what normally happens": Grey zones of gender-based violence and gender roles in young people. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(11-12), 7656-7677. <https://doi.org/10.1177/08862605221147070>
- Chang, T., Levy, S. A., Thorpe, L. E., Katz, C. L. i Gwadz, M. V. (2023). Intimate Partner Violence, Mental Health Symptoms, and Modifiable Health Factors in Women During the COVID-19 Pandemic in the US. *JAMA Network Open*, 6(1), e2323152. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2023.23152>
- Devries, K. M., Mak, J. Y. T., Bacchus, L. J., Child, J. C., Falder, G., Petzold, M., Astbury, J. i Watts, C. H. (2013). Intimate Partner Violence and Incident Depressive Symptoms and Suicide Attempts: A Systematic Review of Longitudinal Studies. *PLOS Medicine*, 10(5), e1001439. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001439>
- Dunn, S. (2020). Technology-Facilitated Gender-Based Violence: An Overview. *Centre for International Governance Innovation: Supporting a Safer Internet Paper No. 1.*

online: <https://www.cigionline.org/publications/technology-facilitated-gender-based-violence-overview/>

ElSherief, M., Belding, E., i Nguyen, D. (2017). #NotOkay: Understanding gender-based violence in social media. *Proceedings of the Eleventh International AAAI Conference on Web and Social Media (ICWSM 2017)*, 52-61.

Europska komisija. (n.d.). What is gender-based violence? European Commission. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en

Europski parlament. (2021, 16. prosinca). Rodno uvjetovano kibernetičko nasilje: Parlament poziva na donošenje zakona EU-a za rješavanje problema. <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/press-room/20211210IPR19215/gender-based-cyberviolence-parliament-calls-for-eu-law-to-tackle-the-problem>

Fabrigar, L. R., Wegener, D. T., MacCallum, R. C., i Strahan, E. J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological Methods*, 4(3), 272. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.4.3.272>

Fanslow, J., Gulliver, P., Dixon, R., & Ayallo, I. (2023). Association Between Women's Exposure to Intimate Partner Violence and Self-reported Health Outcomes in New Zealand. *JAMA Network Open*, 6(3), e231311. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2023.1311>

Gallardo-Nieto, E. M., Gómez, A., Gairal-Casadó, R., i Ramis-Salas, M. del M. (2021). Sexual orientation, gender identity and gender expression-based violence in Catalan universities: qualitative findings from university students and staff. *Archives of Public Health*, 79, 16. <https://doi.org/10.1186/s13690-021-00532-4>

Gorris, E. (2020). Male and LGBT survivors of sexual violence in conflict situations: A realist review of health interventions in low-and middle-income countries. *Conflict and Health*. <https://doi.org/10.1186/s13031-020-00321-z>

Gibbs, A., Dunkle, K., Jewkes, R. i Willan, S. (2023). Intimate Partner Violence, Depression, and Anxiety Are Associated With Higher Perceived Stress Among Both Young Men and Women in Soweto and Durban, South Africa. *Frontiers in Public Health*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1148320>

- Glick, P. i Fiske, S. T. (1996). The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 491–512. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.3.491>
- Jokić-Begić, N., Jakšić, N., Ivezić E. i Suranyi, Z. (2012). Validation of Croatian adaptation of the depression anxiety and stress scales (DASS – 21) in a clinical sample. Conference: 18th *Psychology Days in Zadar*. Zadar, Croatia
- John, N., Casey, S. E., Carino, G. i McGovern, T. (2020). Lessons Never Learned: Crisis and gender-based violence. *Developing World Bioethics*, 20(2), 65-68. <https://doi.org/10.1111/dewb.12261>
- Kamenov, Ž., Huić, A., i Jelić, M. (2019). Stavovi heteroseksualnih osoba u Hrvatskoj prema pravu na roditeljstvo lezbijki i gejeva: Efekt tradicionalnog stava prema rodnim ulogama. *Revija za sociologiju*, 49(2), 231–251. <https://doi.org/10.5613/rzs.49.2.5>
- Kline, R. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling*.
- Kosterina, E., Horne, S. G. i Lamb, S. (2019). The role of gender-based violence, health worries, and ambivalent sexism in the development of women’s gynecological symptoms. *Journal of Health Psychology*, 26(4), 567-579. doi:10.1177/1359105318825292
- Lausi, G., Cricenti, C., Mari, E., Burrari, J., Quagliari, A., Giannini, A. M. i Barchielli, B. (2024). An explorative study on consequences of abuse on psychological wellbeing and cognitive outcomes in victims of gender-based violence. *Frontiers in Psychology*, 15, 1367489. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1367489>
- Lovibond, S. H. i Lovibond, P. F. (1995). *Manual for the Depression Anxiety Stress Scales*. (2nd. Ed.) Sydney: Psychology Foundation. <https://doi.org/10.1037/t01004-000>
- Magalhães, M. i Aparicio-García, M. E. (2024). Ambivalent sexism, mental health and partner violence among opposite-sex and same-sex couples. *Journal of Gender-Based Violence*, 8(2), 179-197. <https://doi.org/10.1332/23986808Y2024D000000018>
- Muñoz-Galiano, I. M., González-Gijón, G., Martínez-Heredia, N. i González García, E. (2024). Gender-Based Violence and Sexism among Young Couples. *Social Sciences*, 13(179). <https://doi.org/10.3390/socsci13030179>
- Powell, A., i Henry, N. (2017). *Sexual Violence in a Digital Age*. Palgrave Studies in Cybercrime and Cybersecurity. Palgrave Macmillan UK.

- Rollero, C., Glick, P., i Tartaglia, S. (2014). Psychometric properties of short versions of the Ambivalent Sexism Inventory and Ambivalence Toward Men Inventory. *TPM-Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 21(2), 149-159. <https://doi.org/10.4473/TPM21.2.3>
- Varela, J., Fuentes, L. J., Hidalgo, D., García-Coll, V., Sánchez-Álvarez, N., i Martín-Fernández, M. (2022). The Role of Ambivalent Sexism, Punitiveness, and Ability to Recognize Violence in the Perception of Sex Offenders: A Gender-Perspective Analysis. *Sexes*, 3(3), 528-547. <https://doi.org/10.3390/sexes3030032>
- Vesco, V., Aragona, M., i Marchetti, D. (2021). Myths about Intimate Partner Violence and Moral Disengagement: An Analysis of Sociocultural Dimensions Sustaining Violence against Women. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(22), 11901. <https://doi.org/10.3390/ijerph182211901>

Prilozi

Prilog 1.

Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja na internetu

U nastavku je popis ponašanja koja se mogu dogoditi online. U odgovaranju procjenjujte one situacije u kojima je to netko učinio kako bi vam naštetio zbog vašeg roda, seksualne orijentacije i seksualnosti. Molim da procijenite koliko često ste to ponašanje doživjeli u zadnjih godinu dana na skali od 1 do 5 pri čemu brojevi znače:

1 nikada

2 rijetko

3 ponekad

4 često

5 vrlo često

1. Na društvenim mrežama su „kružili“ tračevi vezani uz moj rod, seksualnu orijentaciju ili uključenost u seksualne aktivnosti.
2. Objavili su moje osobne podatke (gdje živim, gdje se krećem, moje kontakte) bez mog znanja i/ili odobrenja, a da bi me oštetili zbog mog roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti (npr. ovu laku curu možete naći...).
3. Nagovarali su me ili su me prisiljavali da im pošaljem svoje seksualno eksplicitne fotografije, videe ili poruke (putem privatne komunikacije).
4. Prijetili su mi da će objaviti lažne fotografije seksualno eksplicitnog sadržaja na kojima sam ja (eng. sexual deepfakes).
5. Moje seksualno eksplicitne fotografije, videi ili poruke su podijeljeni ili javno objavljeni bez mog pristanka.
6. Primila/o sam seksualno eksplicitne fotografije, videe ili poruke koje nisam željela/o i/ili koje su me uznemirile.
7. Koristili su moje fotografije i podatke da bi se lažno predstavljali (npr. bivši partner napravi profil radi osvete).
8. Pratili su moje aktivnosti online i uživo pomoću digitalne tehnologije (npr. putem softwarea za špijuniranje, proučavajući pozadinske podatke mojih fotografija...)
9. Ostavljali su neželjene komentare vezane uz moj rod, seksualnu orijentaciju ili seksualnost ispod mojih objava ili objava o meni.
10. Snimali su seksualni napad na mene i dijelili ili objavili ga online.
11. Isključivali su me iz online komunikacije (i grupa) samo na temelju mog roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti.
12. Objavili su podatke o mojoj seksualnoj orijentaciji bez moje dozvole.
13. Prijetili su mi kroz anonimne poruke ili mailove zbog mog roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti.

Prilog 2.

Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja na internetu

U nastavku je popis ponašanja koja se mogu dogoditi online. Pri odgovaranju procjenjujte one situacije u kojima ste VI nešto učinili kako bi nekomu naštetili zbog roda, seksualne orijentacije i seksualnosti te osobe. Molim da procijenite koliko često ste se na opisani način ponašali u zadnjih godinu dana na skali od 1 do 5 pri čemu brojevi znače:

1 nikada

2 rijetko

3 ponekad

4 često

5 vrlo često

1. Na društvenim mrežama sam ogovarala/o nekoga vezano uz rod, seksualnu orijentaciju ili uključenost u seksualne aktivnosti te osobe.
2. Objavila/o sam nečije osobne podatke (gdje osoba živi, gdje se kreće, kontakte) bez znanja i/ili odobrenja te osobe, a da bih je oštetio/la zbog roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti (npr. ovu laku curu možete naći...).
3. Nagovarala/o sam ili prisiljavala/o nekoga da mi pošalje svoje seksualno eksplicitne fotografije, videe ili poruke (putem privatne komunikacije).
4. Nečije seksualno eksplicitne fotografije, videe ili poruke sam podijelila/o ili javno objavila/o bez pristanka te osobe.
5. Poslala/o sam seksualno eksplicitne fotografije, videe ili poruke koje osoba nije željela i/ili koje su je uznemirile.
6. Koristila/o sam nečije fotografije i podatke da bih se lažno predstavljala/o (npr. napravila/o profil bivšeg partnera radi osvete).
7. Pratila/o sam nečije aktivnosti online i uživo pomoću digitalne tehnologije (npr. putem softwera za špijuniranje, proučavajući pozadinske podatke fotografija...).
8. Ostavljala/o sam neželjene komentare vezane uz nečiji rod, seksualnu orijentaciju ili seksualnost ispod objava te osobe ili objava o toj osobi.
9. Komentirala/o sam online da je osoba kriv/a za napad koji je doživjela/o (npr. seksualno nasilje, prijetnje zbog seksualne orijentacije...).
10. Isključivala/o sam nekoga iz online komunikacije (i grupa) samo na temelju roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti te osobe.
11. Napadala/o sam nekoga ili obezvrjeđivala/o sudjelovanje te osobe u online raspravama na temelju njena roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti.
12. Prijetila/o sam nekome kroz anonimne poruke ili mailove zbog roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti te osobe.
13. Objavljivala/o sam ili komentirala/o online da se nečiji akademski ili profesionalni uspjeh zasniva na rodu, seksualnoj orijentaciji ili seksualnosti te osobe.

Prilog 3.

Skala doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja

Slijedi popis ponašanja koja se mogu dogoditi uživo. U odgovaranju procjenjujte one situacije u kojima je to netko učinio kako bi vam naštetio zbog vašeg roda, seksualne orijentacije i seksualnosti. Molim da procijenite koliko često ste to ponašanje doživjeli u zadnjih godinu dana na skali od 1 do 5 pri čemu brojevi znače:

1 nikada

2 rijetko

3 ponekad

4 često

5 vrlo često

Zbog mog roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti su me:

1. Ignorirali
2. Upućivali mi neprijateljske poglede, buljili u mene ili mi se podsmjehivali.
3. Oštetili su me u ocjenjivanju ili vrednovanju mog rada.
4. Onemogućavali mi pristup nečemu što mi je potrebno za rad ili mogućnostima napredovanja.
5. Ponižavali me u razgovorima i javnim raspravama uživo (npr. isticali da ne možete argumentirano komentirati neku temu tipa „što muškarac zna o odgoju, idi gledaj nogomet“ ili „što žena zna o politici, uzmi bolje kuhaču“).
6. Prijetili mi (prikryveno kroz komentara kako bi žene trebalo silovati ili muškarce kastrirati ili izravno govoreći prijete ili npr. pokazujući oružje ili da će me udariti).
7. Ozlijedili me (napravili modrice, slomili neku kost, uboli nožem...).
8. Postavljali mi neugodna pitanja o intimnom, privatnom životu ili me komentirali na neprimjeren ili seksualiziran način.
9. Nelagodno i seksualizirano zurili u mene.
10. Pokazivali mi svoje nago tijelo iako to nisam željela/o ili su me prisiljavali da gledam pornografske materijale.
11. Uključili me u bilo koji oblik seksualnih aktivnosti kada to nisam željela/o.
12. Pokušali su ili su me uspjeli prisiliti na seksualni odnos.

Prilog 4.

Skala činjenja rodno uvjetovanog nasilja

U nastavku je popis ponašanja koja se mogu dogoditi uživo. Pri odgovaranju procjenjujte one situacije u kojima ste VI nešto učinili kako bi nekomu naštetili zbog roda, seksualne orijentacije i seksualnosti te osobe. Molim da procijenite koliko često ste se na opisani način ponašali u zadnjih godinu dana na skali od 1 do 5 pri čemu brojevi znače:

1 nikada

2 rijetko

3 ponekad

4 često

5 vrlo često

Zbog nečijeg roda, seksualne orijentacije ili seksualnosti sam:

1. Ignorirala/o neku osobu.
2. Upućivala/o neprijateljske poglede, buljila/o u neku osobu ili joj se podsmjehivala/o.
3. Oštetila/o sam neku osobu u ocjenjivanju ili vrednovanju njena rada.
4. Onemogućavala/o sam pristup nečemu što je osobi bilo potrebno za rad ili mogućnostima napredovanja.
5. Fizički sam napala/o osobu bez vidljivih ozljeda (gurnula/o, ošamarila/o...).
6. Postavljala/o sam osobi neugodna pitanja o intimnom, privatnom životu ili ju komentirala/o na neprimjeren ili seksualiziran način.
7. Pokazivala/o sam nekomu svoje nago tijelo iako to ta osoba nije željela ili sam ju prisiljavala/o da gleda pornografske materijale.
8. Uključila/o sam nekoga u bilo koji oblik seksualnih aktivnosti kada to ta osoba nije željela.
9. Mamila/o sam nekoga na ili sam od nekoga iznuđivala/o neželjene seksualne aktivnosti za što sam ponudila/o protuuslugu.